

KISA BİLDİRİM

 Derya Güçlü¹
 Elif Nisa Unlu¹

¹ Düzce Üniversitesi Tıp
Fakültesi Radyoloji AD,
Düzce, Türkiye

Yazışma Adresi:
Derya Güçlü
Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi
Radyoloji AD, Düzce, Türkiye
mail: deryasr@hotmail.com

Geliş Tarihi: 15.06.2020
Kabul Tarihi: 14.07.2020
DOI: 10.18521/kt.753212

Konuralp Medical Journal
e-ISSN1309-3878
konuralptipdergi@duzce.edu.tr
konuralptipdergisi@gmail.com
www.konuralptipdergi.duzce.edu.tr

COVID-19 Pandemi Sürecinde Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Anabilim Dalı

ÖZET

İçinde bulunduğumuz COVID-19 pandemi sürecinde radyoloji önemli bir rol oynamaktadır. COVID-19 tanı ve takibindeki rolü yanı sıra, hem sağlık çalışanlarının korunması, hem de radyoloji bölümünün bizzat bulaş sebebi olmaması için önemli görevler üstlenmektedir. Bu yazı ile amacımız, salgın sürecinde radyoloji anabilim dalımızda yaptığımız çalışmalarını ve aldığımız önlemleri derlemek ve yaşanması olası farklı pandemi süreçlerine katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Pandemi, Radyoloji.

Düzce University Faculty of Medicine Radiology Department in the COVID-19 Pandemic Process

ABSTRACT

Radiology plays an important role in the COVID-19 pandemic outbreak. Besides its role in the diagnosis and follow-up of COVID-19, it undertakes important tasks both in the protection of healthcare workers and in avoiding a potential cause of spread. The aim of the present study is to share our experience and approach during the pandemic and to contribute to the management of other probable pandemic processes.

Keywords: COVID-19, Pandemi, Radiology.

Yeni koronavirus SARS-CoV-2'nin neden olduğu, içinde bulunduğumuz pandemi sürecinde görüntüleme, teşhis ve takibin çok önemli bir parçasıdır. Bu nedenle tanı ve salgının yönetiminde radyoloji önemli bir rol oynar. Pandemi süresince radyoloji bölümleri bir taraftan gelebilecek olan enfekte veya olası enfekte çok sayıda hastanın tetkiklerini kısa süre içerisinde gerçekleştirirken, diğer taraftan aynı dönemde gelebilecek salgın dışı hastalar için radyolojik desteği sağlayacak önlemleri almalıdır.

10 Mart 2020 tarihinde Türkiye'de ilk COVID-19 vakasının tespiti ile birlikte tüm ülkede önlemler alınmaya başlandı. Diğer tüm hastanelerde olduğu gibi anabilim dalımızda da hem sağlık çalışanlarının hem de hastaların sağlığını koruma, hem COVID-19 hem de COVID-19 olmayan hastaların sağlık hizmetlerini yürütmeye yönelik birçok önemli değişiklikler yapıldı. Bu yazı ile amacımız, salgın sürecinde radyoloji anabilim dalımızda yaptığımız çalışmalarını derlemek ve yaşanması olası farklı pandemi süreçlerine katkı sağlamaktır.

Öncelikle hastane başhekimliği ve ilgili bölümlerle 'COVID-19 Eylem Planı' dahilinde pandemi nöbet listesine uygun şekilde personel çalışma düzenleri belirlendi. Araştırma görevlisi doktorlarımıza hastalığın radyolojik bulguları ile ilgili eğitim verildi. Konuyla ilgili güncel literatür taranarak her türlü yeni gelişme takip edildi. Bu sırada "Radiological Society of North America (RSNA)" ve "British Society of Thoracic Imaging (BSTI)"nin standart bir raporlama dili oluşturma amaçlı önerdiği yapılandırılmış raporlama sistemine uygun şekilde rapor formatları oluşturuldu.

Tüm radyoloji personelinin izolasyon, hijyen kuralları ve kişisel korunma ekipmanı (KKE) kullanımıyla ilgili eğitimleri verilip, süreç boyunca da KKE temininde süreklilik sağlandı. Sağlık bakanlığı, hastanemiz enfeksiyon kontrol komitesi ve Türk Radyoloji Derneği'nin radyoloji bölümünde alınması gereken önlemler ile ilgili bilgilendirmeleri doğrultusunda hareket edildi.

Pandemi dönemi boyunca anabilim dalımızdaki tanı ve tedaviye yönelik elektif olan her türlü işlem mümkün olduğunca ertelendi ya da iptal edildi. Ertelenmesi ya da iptali mümkün olmayan hastalar için randevu aralıkları uygun şekilde uzatılarak günlük hasta sayısı en alt düzeyde tutuldu. Bekleme salonlarında koltuklar en az 2 metre aralıklarla yerleştirildi.

Kesin/olası COVID-19 hastalarının görüntülemeye yönlendirilmeden önce radyoloji personelinin bilgilendirilmesi, bu sırada hastayı tetkik için alacak personelin uygun şekilde hazırlanmasının sağlanması ve koordinasyon sağlanarak hastanın en kısa sürede tetkikinin yapılması sağlandı. Gelen her hastanın maskeli

olmasına dikkat edildi. Muayene masaları tek kullanımlık bir örtü ile örtüldü. Kesin/olası COVID-19 hastalarıyla her temastan sonra, ortam uygun şekilde temizlendi ve dezenfekte edildi; cihazın kendisi ise uygun dezenfektanlarla temizlendi. Görüntüleme sonrası oda dekontaminasyonu ve hava değişimi için 30-60 dakika beklendi. Bunun dışında, bulaşma riskini azaltmak için günde 4 kez zorunlu temizlik yapıldı.

Bir BT cihazımız olası/kesin COVID-19 hastaları için tahsis edilerek, BT yapılacak diğer hasta trafiğinden ayrılması sağlandı.

Covid-19 şüphesiyle BT istemi yapılan her hasta için, istemi yapan bölüm tarafından teknisyenimiz önceden haberdar edildi ve tetkikin ivedilikle yapılması sağlandı. Tamamlanan tetkik acil koduyla özel olarak işaretlenerek, PACS (Picture Archiving and Communication Systems) aracılığıyla anında raporlayacak olan radyoloğun iş listesinde görünmesi ve raporlanması sağlandı. Ayrıca COVID-19 düşünülen olguların multidisipliner olarak değerlendirilmesi açısından başhekimimiz tarafından oluşturulan Whatsapp grubuna da, öğretim üyelerimiz tarafından sürekli radyolojik destek verildi.

US için gelen her hasta da olası COVID-19 enfekte kabul edilerek önlemler alındı. US cihazı ve transducerler koruyucu ile kaplanarak kullanıldı.

Tanı almış veya şüpheli yatan hastaların radyografileri taşınabilir röntgen cihazı ile, yine uygun korunma önlemleri ile yapıldı.

Girişimsel radyoloji uygulamaları, yakın hasta teması ve invaziv işlemler nedeni ile enfeksiyon bulaşma riskinin fazla olduğu uygulamalar olduğundan mevcut durum kontrol altına alınana kadar elektif prosedürler ertelendi. Müdahale gerektiren hastalarda COVID-19 ile ilişkili olabilecek bulgular yönünden ayrıntılı soruşturma yapılarak, gelen her hasta da olası COVID-19 enfekte kabul edilip önlemler alınarak işlemleri yapıldı.

Radyoloji rapor odaları "radyoloji temiz alanı" olarak belirlenerek, buraya ilgili hekim dışında giriş çıkışlar kısıtlandı. Rapor odasında sosyal mesafe gözetilerek maske ile çalışıldı.

Pandemi süresince planlanmış olan anabilim dalı eğitim toplantıları ertelendi. Tıp fakültesi radyoloji staj programı ise uzaktan eğitim ile uygulandı.

Sonuç olarak, radyoloji bölümleri, iş yoğunluğu ve hasta sayısının en fazla olduğu bölümlerden olduğundan, pandemi durumunda gerekli koruyucu önlemlerin alınması, hastaların uygun şekilde tetkiklerinin yapılması, zaman geçirmeden ve doğru şekilde tanıların konulması oldukça önemlidir. Bu süreçte bölümümüz adına üzerimize düşen görevi layığı ile yaptığımız inancındayız.

KAYNAKLAR

1. Ashari MA, Zainal IA, Zaki FM. Strategies for Radiology Departments in Handling the COVID-19 Pandemic. *Diagn Interv Radiol* 2020 Apr 30.
2. Politi LS, Balzarini L. The Radiology Department During the COVID-19 Pandemic: A Challenging, Radical Change. *Eur Radiol* 2020 Apr 21;1-3.
3. Türk Radyoloji Derneği. Erişim: <https://www.turkrad.org.tr/duyurular/covid-19-pandemisi-acisindan-radyoloji-bolumlerinde-alinmasi-gereken-tedbirler/>
4. T.C. Sağlık Bakanlığı, COVID-19 Radyoloji Ünitelerinde Enfeksiyon Kontrolü. Erişim: <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/enfeksiyon-kontrol-onlemleri/COVID19-RadyolojiUnitelerindeEnfeksiyonKontrolu-22042020.pdf>
5. British Society of Thoracic Imaging. Thoracic Imaging in COVID-19 Infection. Guidance for the Reporting Radiologist. Version 2 Erişim: https://www.bsti.org.uk/media/resources/files/BSTI_COVID-19_Radiology_Guidance_version_2_16.03.20.pdf
6. Simpson S, Kay FU, Abbara S, Bhalla S, Chung JH, Chung M, et al. Radiological Society of North America Expert Consensus Statement on Reporting Chest CT Findings Related to COVID-19. Endorsed by the Society of Thoracic Radiology, the American College of Radiology, and RSNA. *Radiol Cardiothorac Imaging*. 2020 Mar 25; 2(2): e200152.
7. Uzun Ç. Görüntülemenin Yeri ve Radyolojik Bulgular. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Covid-19 kitabı, Bölüm 5, Sy 35-42.